

בכל שאלה או בקשה,
מחלקת הבוגרים של ישיבת בית אל לשירותכם
yeshiva.org.il/bogrim 054-6713988 ישי קרוב: bogrim@yeshiva.org.il

שיחת מו"ר הרב זלמן ברוך מלמד שליט"א לפרשת לך-לך

אל הארץ¹

יציאת אברהם מארץ העמים * שינוי מקום ושינוי השם * ניסיון שמוביל להתעלות * ברית הארץ * ברית מילה * ברית התורה

יציאת אברהם מארץ העמים

"ויאמר ה' אל אברהם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (בראשית יב, א). יש לנו כאן שתי אמירות של הקב"ה לאברהם: 'לך לך מארצך', ראשית, אברהם מצווה לצאת מארצו, ושנית, "אל הארץ אשר אראך". היה אפשר לכתוב רק: 'לך לך אל הארץ אשר אראך', אבל הקב"ה אומר לאברהם שהוא גם צריך לצאת מחוץ לארץ. אולי הציווי הנוסף בא ללמדנו שיש אנשים שנכנסים לארץ

¹ שיחה לפרשת לך לך תשע"ג

ישראל אך הם בתוכם לא יוצאים לא נפרדים מחוץ לארץ, צריך לדעת גם להיכנס לארץ ישראל, וגם לצאת מחוץ לארץ.

חכמים גזרו טומאה על ארץ העמים (שבת יד, ב). טומאת הגוש, הקרקע. אחר כך, גזרו גם על האוויר של ארץ העמים וגם מי שנכנס בשידה תיבה ומגדל לחוץ לארץ - נטמא. יש כמה טעמים מדוע גזרו טומאה על חוץ לארץ: טעם אחד הוא שבחוץ לארץ לא מקפידים לסמן את הקברים וממילא אין אפשרות לדעת איפה יש קבר והכל נחשב כמו בית קברות אחד גדול; הטעם הנוסף שמזכיר התוספות (נזיר נד, ב ד"ה ארץ) הוא כדי שלא יצאו לחוץ לארץ. אך צריך להבין כי כשגזרו חכמים טומאה לא התכוונו לגזור רק כדי שהאדם לא יצא לחוץ לארץ או כדי שהאדם לא יטמא מקבר, אלא מפני שבחוץ לארץ יש באמת טומאה. העובדה שבחוץ לארץ לא נזהרים לקבור את מתיהם במקומות מסוימים היא מפני שזה הטבע של חוץ לארץ: בחוץ לארץ יש טומאת מת, חוץ לארץ הוא בית קברות. בחוץ לארץ גם אלה שחיים הם לא ממש חיים כי הטומאה היא מהותית - יש שם מציאות של טומאה. חכמים לא גזרו טומאה רק כדי שלא יצאו לחוץ לארץ, אלא מפני שיש חיסרון מהותי בחוץ לארץ. כבר הזכרנו כמה פעמים שבמקום שחכמים גזרו גזרה כדי שלא יגיעו לאיסור, כבר בדבר עצמו יש מהות של איסור. הרב אומר את הדברים הללו במוסר אביך.

אמרו חז"ל: "כל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה", "כל הדר בחו"ל כאילו עובד עבודה זרה" (כתובות קי, ב); ו"כל הדר בארץ ישראל כמי שיש לו אלוה". זאת אומרת שיש חסרון גדול במציאות של אדם הנמצא בחוץ לארץ והיא גורמת לו חיסרון נפשי בקרבת ה', פוגם ביכולת שלו להיות קשור לריבונו של עולם בקשר מלא. הגמרא בכתובות (שם קיא, א) מספרת על אדם שהיה לו אח בחוץ לארץ, ואחיו מת. שאל האיש את רבי חנינא האם מותר לו לצאת לחוץ לארץ כדי ליבם את אשת אחיו? אמר לו רבי חנינא: "אחיו נשא כותית ומת - ברוך המקום שהרגו! והוא ירד אחריו?!", ביטוי חריף מאוד, אדם שנשא בת חוץ לארץ, נשא כותית?! עד כדי כך? המהרש"א מבאר, שכל הדר בחוץ לארץ כאילו עובד עבודה זרה, אז לכן רבי חנינא אמר: 'אחיו נשא כותית'. אבל זה חריף, 'ברוך המקום שהרגו', עד כדי כך! כלומר, ביציאה לחוץ לארץ יש חיסרון גדול, אפילו לשם מצווה, מצוות יבום. 'כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה'. אחרי ביטוי כזה לא צריך יותר מזה כדי להבין מה החיסרון של חוץ לארץ, וכן: 'כאילו עבד עבודה זרה', מה יכול להיות חמור מזה, כמי שעובד עבודה זרה.

ה"הפלאה" מקשה על דברי חז"ל אלו: "כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה", הרי מהמילים החוזרות על עצמם בדברי חז"ל: "דומה כמי" נראה שהכוונה שכל הדר בחוץ לארץ כמי שאין לו אלוה - אבל באמת, יש לו אלוה; ואילו הדר בארץ ישראל, כמי שיש לו אלוה - אבל באמת, אין לו אלוה! אלא מפרש ה"הפלאה" כי יש אדם חסיד, צדיק, ירא ה', ש"יש לו אלוה", אבל מכיוון שהוא דר בחוץ לארץ יש בו פגם, ונחשב כמי שאין לו אלוה. אך הדר בארץ ישראל גם אם הוא לא חזק באמונה, גם אם הוא 'לייט', בכל זאת הוא כמי שיש לו אלוה. כי אוויר דארץ ישראל הוא אוויר של הופעה אלוקית, אוויר של מציאות של אמונה, וגם אם האדם לא מכיר בכך בגלוי, הוא באמת שייך למציאות של אמונה. לכן, אדם כזה הוא כמי שיש לו אלוה. מי שיש לו אלוה בארץ ישראל והוא גם מאמין באלוה - על אחת כמה וכמה שמדרגתו עליונה באופן מיוחד.

על הפסוק "הַגְדִּיתִי הַיּוֹם לַה' אֱלֹהֵיךָ" (דברים כו, ג) יש לשאול: מדוע לא נאמר: 'הגדתי היום לה' אלוקינו' אלא 'לה' אלוקיך'? אומר הזוהר (שמות עט, ב), שמשה רבנו אומר לאנשים הנכנסים לארץ ישראל, כשאתם נכנסים לארץ ישראל - ה' הוא אלוקיכם. הרי אין כמו משה רבינו שעלה להר סיני ומכיר את הגדולה האלוקית וזוכה לדבר עם ריבונו של עולם פנים אל פנים, ואף על פי כן הוא אומר: 'ה' אלוקיכם', לא 'ה' אלוקינו', כי אתם נכנסים לארץ ישראל ושם ה' הוא אלוקיכם, אך משה לא מכניס את עצמו בתוך הכלל, מפני שהוא לא נכנס לארץ ישראל. למרות שמשה היה קרוב לריבונו של עולם, משהו בו היה חסר. כמובן שיש בחינות, אדם יכול להיות בארץ ישראל ויש לו הבחינה המיוחדת של ארץ ישראל של סילוק המחיצה בינו לבין הקב"ה - אך יכול להיות שבגלוי ההשגות שלו הן לא כל כך גבוהות, הוא לא השיג את ההשגות של משה רבנו וכל הגדולים. על כל פנים, בארץ ישראל יש השגה מיוחדת שאין אפשרות להשיג בחוץ לארץ, "דוכתא דמשה ואהרן לא זכו לה" (כתובות קיב, א), את זה הם לא זכו. ואנחנו זכינו. רבי זירא קופץ וממהר כדי להגיע לארץ ישראל, אפילו לוקח סיכון ועובר על קורה צרה בירדן כי אם משה ואהרן לא זכו מי אמר שהוא יזכה. אנחנו נולדנו בארץ ישראל, חיים בארץ ישראל, זה נראה לנו כל כך טבעי וכל כך פשוט. צריך כל הזמן להתבונן בזכות הגדולה שזכינו לה. גדולים ועצומים, משה ואהרן, אמוראים, ראשונים ואחרונים שאנחנו לומדים את תורתם ושותים בצמא את דבריהם, כל אלה לא זכו, ואנחנו זכינו. צריך לדעת להודות על זה, על כל הטובה שאנחנו זכינו.

אמרנו שבחוץ לארץ יש חיסרון, ובארץ ישראל יש מעלה. זאת אומרת שיש גם מצב ביניים, אין חיסרון אבל גם אין מעלה. באמת, הגמרא במנחות (טו, ב) דנה בשאלה האם אפשר להשתמש בחיטים שירדו בעבים מהשמים לשתי הלחם. הרי בשתי הלחם נאמר: "מִמּוֹשְׁבֵי־תִיֶכֶם תִּבְיֵאוּ" (ויקרא כג, ז), כלומר, שתי הלחם צריכים להיות מארץ ישראל וחיטים שירדו מהשמים הם לא גדלו בארץ ישראל אך גם לא בחוץ לארץ. האם כוונת הכתוב היא שלא יהיה בחיטים החיסרון של חוץ לארץ, או צריך שתהיה בהם המעלה של ארץ ישראל, ואין להם המעלה הזאת. רש"י מפרש (ד"ה שירדו בעבים) שהעבים בלעו מהאוקיינוס ספינה עם חיטים, העננים הרימו את החיטים למעלה והם ירדו בארץ ישראל, אבל בסופו של דבר הם גדלו בחוץ לארץ. אך הרצי"ה היה מבאר שסוף סוף העבים פעלו משהו על החיטין, אך לא הגיעו למעלתה של ארץ ישראל. אז מה מצב הביניים בין ארץ ישראל לחוץ לארץ? יש אומרים, שעבר הירדן הוא מצב הביניים. הוא לא חוץ לארץ, אך הוא לא ארץ ישראל. אז האם אפשר להביא עומר מעבר הירדן או לא - יש בזה דיון בראשונים. זה כבר לא ארץ ישראל, אבל זה גם לא חוץ לארץ.

שינוי מקום ושינוי השם

הקב"ה אומר לאברהם: "לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ צָרָה וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבְּיַד אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ", לא רק לצאת מהמקום הפיזי, אלא לצאת גם מהמקום הרוחני 'ממולדתך ומבית אביך', מכל האטמוספירה הרוחנית שבה הוא נמצא. הגמרא במסכת ראש השנה (טז, ב) אומרת שבעל תשובה יכול לקרוע את גזר הדין על ידי שינוי מקום, שינוי מעשה ושינוי השם. זה מאוד מובן, כמו שאם מישהו עשה דבר לא ראוי ויצא עליו גזר דין, הוא בורח שלא ימצאו אותו. אך יכול להיות שירדפו אחריו למקום שהוא נמצא שם, אז הוא משנה את השם. אחר כך הוא מוסיף ועושה גם ניתוח לשינוי הפנים כדי שלא יזהו אותו, זה שינוי מעשה, וככה אי אפשר להעניש אותו. אם כך אנשים שרוצים לברוח מגזר הדין של בית דין עושים, אז כך גם

יש לנהוג כלפי בית דין של מעלה. אדם צריך לשנות את המקום שבו הוא נמצא משום שהמקום משפיע על האדם; אם האדם לא נהג כשורה במקום מסויים, עליו לעבור למקום אחר. וכמובן שעליו לשנות גם את ההתנהגות שלו, לא רק את המקום הסביבה שבה הוא נמצא, הוא צריך לשנות גם את המהות שלו, את הפנימיות שלו.

שם זה דבר מהותי, המבטא את המהות הפנימית של האדם. הגמרא מספרת (יומא פג, ב) שרבי מאיר היה חושש מאנשים עם שמות לא טובים. פעם הלכו כמה חכמים והגיעו למלון, שאלו החכמים את בעל המלון מה שמו: והוא השיב: 'כידור'. רבי מאיר חשב שהשם הזה לא כל כך טוב, שנאמר: "כִּי דוֹר תִּהְיֶה הַמָּה בְּנִים לֹא אֱמַן בָּם" (דברים לב, כ), אז הוא לא רצה לסמוך על בעל המלון ולא נתן לו לשמור על הארנק שלו, אלא החביא אותו בחצר המלון, במקום שהיה קבור אביו של בעל המלון. שאר החכמים לא חששו ונתנו את הכסף שלהם לבעל המלון לשמירה. בשבת עצמה, בעל המלון חלם שיש אוצר גדול בקבר של אביו. הוא סיפר לחכמים שהוא חלם חלום כזה, ורבי מאיר אמר לו שזה שטויות, חלומות שוא ידברון. אבל מכל מקום רבי מאיר הלך למקום לשמור עד מוצאי שבת, שאף אחד לא יקח את הכסף שלו. במוצאי שבת החכמים ביקשו מבעל המלון את הכסף והוא הכחיש שנתנו לו. אמר להם רבי מאיר: למה נתתם לו, לא שמתם לב לשם שלו? אמרו לו: לא, אך למה לא אמרת לנו שצריך לחשוש לשם? אמר להם רבי מאיר שאמנם למיחש מיבעי, אבל להגיד בביטחון שהוא איש מקולקל לא יכולתי. השם עורר חששות ולכן לעצמי חששתי, אך להוציא עליו לעז לא יכולתי. על כל פנים, הגמרא מלמדת אותנו שצריך לדרוש בשמות, השמות הם מהות. המקור לכך הוא בפרשה שלנו, הקב"ה אומר לאברהם: "וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֶךָ אֲבִרָם וְהָיָה שְׁמֶךָ אֲבְרָהָם" (בראשית יז, ה), אברם אינו מוליד, אברהם מוליד; שרי איננה יולדת, אבל אם יקרא שמה שרה היא תלד (זוהר בראשית ז, ב).

אם כן, אברהם יצר בעצמו מציאות חדשה, הוא נפרד מכל העבר, "לֶךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמִּלְדָּתְךָ וּמִבְּיַת אָבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ". זה לא סתם שינוי מקום אלא "אל הארץ אשר אראך". הקב"ה עדיין לא אומר לו אל איזה ארץ, מפני שההתקדמות לעבר ארץ ישראל היא גדולה, צריך לעשות אותה בהדרגה וצריך להתכונן לכך נפשית. רק אחר כך הקב"ה מורה לו לאן ללכת. בפרשה לא כתוב במפורש, אבל כתוב שאברהם מגיע לארץ ישראל על פי ציווי של ריבונו של עולם. לפני כן, הקב"ה רק אמר לאברהם ללכת לארץ, הוא לא דיבר איתו יותר כי חוץ לארץ הוא לא המקום של גילוי דבר ה', שהרי כל הנביאים התנבאו או בארץ, או בשביל הארץ; בה או בעבורה (כוזרי מאמר שני, יד); לכן, להגיד לאברהם שיעלה לארץ ישראל זה נחשב בעבורה, אך שאר הדיבור הוא בארץ ישראל. בארץ ישראל אברהם שומע את דבר ה', ה' גם נראה אליו, יש גילוי. והגילויים הולכים ומתחזקים ככל שאברהם אבינו מתקשר עם ארץ ישראל, וההתקשרות הולכת וגדלה על ידי הנסיונות.

ניסיון שמוביל להתעלות

אברהם מגיע לארץ ישראל, ומיד: "וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ" (בראשית יב, י) ואברהם אבינו נאלץ לרדת למצרים. הרי זה לכאורה מנוגד לכל ההבטחות שהקב"ה הבטיח לו: "וְאֶעֱשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל וְאֲבָרְכְּךָ וְאֶגְדָּלְךָ שְׁמֶךָ וְהָיָה בְּרָכָה", שמשמעותן שיהיה לאברהם טוב, איך זה ייתכן? אלא שאלו ניסיונות ולניסיונות יש מטרה.

אלו לא ניסיונות קלים, אך כל ניסיון שאברהם עומד בו, מעלה אותו ממדרגה למדרגה, ובעשרה ניסיונות מתנסה אברהם אבינו (אבות ה, ג).

אנו מתקדמים עם אברהם וגם לבית אל יש מקום מרכזי בפרשה, אברהם מגיע לבית אל ואחר כך כשהוא חוזר ממצרים הוא חוזר לכאן, "בין בית אל ובין העי" (בראשית יג, ג). לאחר מכן ניסיון נוסף: ארבעת המלכים שנלחמים בחמישה ולוקחים בשבי את לוט. חז"ל אומרים (מסכת כלה רבתי, ג, א) שבעצם כוונת המלכים בסופו של דבר הייתה לפגוע באברהם אבינו, ב'עינו של עולם', ולכן התחילו לפגוע בכל הסביבה שלו, שלא יסייעו לו, ומטרתם הייתה אחר כך לפגוע גם בו. ארבעת המלכים מייצגים את כל העולם, ואברהם עומד לבד נגד העולם כולו. אברהם העברי, הוא מעבר אחד וכל העולם כולו מהעבר השני. הוא מוליך מהלך חדש המנוגד לתפיסה של כל העולם כולו. כמובן, הוא מעורר התנגדות מאוד גדולה, נוצרת מלחמה ואברהם מנצח במלחמה הזאת. זה ניסיון גדול, להילחם עם ארבעת המלכים שניצחו את חמשת המלכים ואברהם עומד גם בו.

ברית הארץ

אחר הדברים האלה הקב"ה מבטיח לאברהם הבטחה חדשה, גדולה ועצומה, את כל הארץ "ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי את הארץ הזאת" (בראשית טו, יח), בלשון עבר, זה כבר נתון ועומד. אמנם זה יתגלה בפועל רק בעתיד, אבל זה כבר מובטח. מה הקב"ה נותן לאברהם? את הארץ הגדולה מנהר מצרים, על יד תעלת סואץ, לפי כמה דעות, ואנחנו הולכים לחומרא... ועד הנהר הגדול נהר פרת - כל השטח הזה מיועד לעם ישראל, נתון לאברהם אבינו ולבניו. בפסוק נמנים עשר אומות: "את הקניזי ואת הקנזי ואת הקדמני: ואת החתי ואת הפרזי ואת הרפאים: ואת האמרי ואת הפנעני ואת הגרגשי ואת היבואי" (שם יט-כא). אמנם כשנכנסנו לארץ ישראל בראשונה כבשנו שבעה עממים ולא את כל העשר, אך בפרשה שלנו יש ההבטחה גם על כיבוש שלושת העממים, הבטחה השייכת לגאולה העתידה והבטחה זו עדיין צריכה להתקיים כיוון שזהו דבר ה'. גם כאן ההבטחה הגדולה באה אחרי ניסיון, אחרי שאברהם מראה את מסירותו לדבר ה', מסירותו לארץ ישראל.

אם כן, זו הברית הראשונה שהקב"ה גוזר עם אברהם, ברית על ארץ ישראל. ברית הופכת את הקשר לדבר מוחלט, כך כשיש ידידות גדולה בין אנשים הם כורתים ברית. לכאורה לשם מה צריך לכרות ברית, הרי בין כה וכה הם ידידים? אלא כורתים ברית כדי שהידידות לא תופר, כדי שגם אם יהיו משברים, שני הצדדים יהיו מחויבים לברית. הברית הופכת את הקשר לקשר של קיימא. הברית שבין אברהם לקב"ה היא ברית מוחלטת, לא אברהם כרת את הברית אלא הקב"ה כורת ברית שהארץ תהיה שייכת לאברהם ולבניו לכל הדורות. זאת אומרת שלמרות כל ההפרעות והמשברים כביכול בקשר של עם ישראל עם ה', הקב"ה מצידו כרת ברית מוחלטת - הוא הבטיח לנו את ארץ ישראל וכך חייב להיות.

ברית מילה

בסוף הפרשה מוזכרת הברית השנייה, ברית המילה. גם כריתת הברית הזאת מבטאת את הקשר המוחלט בין עם ישראל לריבונו של עולם ושתי הבריתות מבטאות שהקב"ה קשר אותנו אליו קשר מוחלט, קשר של קיימא, ברית עולם. ברית מילה זו מדרגה חדשה של קשר. ארץ ישראל זה מקום, אברהם אבינו מגיע לארץ ישראל, נהיה צבר, ישראלי, מקבל את הטבע של ארץ ישראל, כמו שאומר רבי נחמן מברסלב, שמי שנכנס לארץ ישראל מתבטל למהות הקדושה של ארץ ישראל, כמו מאכל שהאדם אוכל והמאכל הופך להיות חלק מגופו. ארץ ישראל 'אוכלת' את אלה שבאים, 'ארץ אוכלת יושביה', ועושה אותם למהות הפנימית שלה. לכן, כל מי שגר בארץ ישראל נשוי עוון, הוא מתרומם ומזדכך, העוונות שלו נעלמים ומסתלקים. וכך גם על פי המשל הזה: אם אדם אוכל מאכל שהגוף לא יכול לעכל אותו הוא מקיא; כך אדם שלא יכול להיבלע בקדושה של ארץ ישראל ולא מתבטל לקדושה של ארץ ישראל אז הארץ מקיאה אותו. כך הארץ מקיאה את הגויים שגרים בה וח"ו זה יכול להיות גם לישראל. התורה מזהירה שאם לא יתנהגו כראוי בארץ ישראל הארץ תקיא אותם, באי הארץ צריכים להתאים לה ולהיות שייכים לה. אם כן, אברהם אבינו נכנס לארץ ונהיה ישראלי, בן ארץ ישראל. ולאחר שהוא נהיה בן ארץ ישראל אז הוא יכול לעלות למדרגה נוספת, המדרגה של ברית המילה.

ברית המילה היא מדרגה גדולה ומאוד יסודית. היא מגלה שהקדושה מתפשטת גם על הגוף וגם הגוף נעשה קדוש. הקדושה מתפשטת גם אל מקום שהוא אולי הכי מרכזי, היכול להוציא את כוחות האדם מן הכח אל הפועל. האדם יכול לבנות בתים, לטעת עצים ולעשות עסקים, אך כל אלה קטנים לעומת העובדה שהאדם יכול להמשיך חיים לדורות הבאים. זה שיא השיאים של יכולת האדם, בכך האדם יכול להיות שותף לקב"ה ביצירת האדם. זו הנקודה הכי עמוקה והכי פנימית שיש באדם. הקב"ה כורת ברית עם אברהם, לקשור את הנקודה הפנימית הזאת בריבונו של עולם. יש שם חותמת של קדושה, חותמת של הופעה שהמשך החיים הישראליים הם חיים של קודש.

חז"ל קושרים את ברית המילה ליוסף. כשיוסף פוגש את אחיו הוא אומר להם שהוא זכה למלכות מפני שהוא שמר על קדושת הברית. כשישראל נכנסים לארץ יהושע מל את כל ישראל, משום שכדי להיכנס לארץ ישראל צריך להיות מהולים. כך אפשר לעלות ממדרגת ארץ ישראל למדרגת המילה, כמו שראינו שעשה אברהם אבינו, שעלה מדרגת ארץ ישראל, מדרגת המלכות, מההופעה הציבורית אל המדרגה הפרטית. אברהם אבינו הוא לא אדם פרטי, הוא אדם ציבורי. גם שרה היא לא אשה פרטית. הגמרא במסכת ראש השנה (לב, ב) מביאה את עשר הפסוקים של זכרונות, מלכויות וכו', אך לא מובאים בהם זיכרונות של יחיד. נשאלת השאלה: אם כן, איך מזכירים את הפסוק: "וְהָיָה פֶקֶד אֶת שְׂרָה" שהוא לכאורה זיכרון של יחיד? ומשיבה הגמרא שמכיוון שיצאו ממנה רבים, זה לא זיכרון של יחיד. שרה היא לא אדם פרטי ולכן זה זיכרון ציבורי. אברהם ושרה הם לא אנשים פרטיים, אברהם הוא תמצית האומה, מה שיש בו נמצא אחר כך בבנים, כמאמר חז"ל: "מעשה אבות סימן לבנים" (תנחומא לך לך, ט).

גם ארץ ישראל היא הופעה של האומה, בחוץ לארץ האומה לא מופיעה כאומה אלא כפרטים, אין מציאות של ציבור בחוץ לארץ. הגמרא אומרת שקהל יכול להיות רק בארץ ישראל. על אותה הדרך אומר הרמב"ם שאם כל החכמים הנמצאים בארץ יסכימו על אדם אחד שהוא יהיה סמוך - יהיה ניתן לחדש את הסמיכה. יש הרבה חכמים בחוץ לארץ, ויכול להיות שאפילו רוב החכמים נמצאים בחוץ

לארץ, אך לא מתחשבים בהם. הם לא חלק מהציבור. רק בארץ ישראל מופיע עם ישראל כציבור, ככלל. בארץ ישראל יש ההופעה של מידת המלכות, הופעת ההנהגה הציבורית הכללית. וכאמור, ממדרגת ארץ ישראל עולים למידה נוספת, לברית המילה. וגם בכיוון ההפוך, אי אפשר להיות קשור עם הציבוריות הישראלית בלי המילה. משה רבנו, לפני שהוא עולה להיות מלך הוא לא מל את בניו מפני טירדת הדרך, ובגלל זה בדרך במלון משה רבנו מסתכן עד שציפורה תופסת יוזמה, מלה את בנה ומצילה את משה רבנו. משה לא יכול להגיע למצרים כדי להיות שליח להושיע את ישראל בלי שהוא מל את בניו. אם כן, המידה היסודית הזאת היא השורש להופעת הכלל.

בכל דבר שהוא גדול מאוד יש גם קושי גדול. הטבע הזה של יצירת החיים, שביסודו הוא טבע מאוד קדוש, עיקרי וחשוב, כח עצום של חידוש החיים - שם מופיע ב"זה לעומת זה" היצר הרע. לכן חכמים מדגישים כל כך את שמירת הקדושה, הנקודה המרכזית החשובה הזאת שעניינה הקדושה. כשיוסף שולט על המידה הזאת, הוא נהיה למלך, ישראל נכנסים לארץ ישראל ולפני כן צריכים למול את עצמם. במידת השמירה הזאת יכולה להתבטא הגבורה היותר גדולה של האדם, שידוע לשמור ולהבין שמידת הקדושה הזאת כל כך חשובה וערכית, שאי אפשר לפגום אותה, חס ושלום.

ברית התורה

אלו שתי הבריתות שהקב"ה כרת אתנו בפרשה. יש ברית נוספת שהקב"ה כרת אך היא לא עם אברהם באופן מפורש. האבות עבדו את הקב"ה כשאינם מצויים ועושים עד שניתנה התורה, ואז הקב"ה כרת איתנו ברית נוספת, ברית התורה, "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי" (ירמיהו לג, כה). בגמרא בנדרים (לב, א) יש שתי דעות על ביאור הפסוק הזה, האם הכוונה לברית המילה או לברית התורה. כמובן שהדברים קשורים זה בזה, משום שאדם הקדוש בקדושת המילה, עם ישראל שכולם נקראים מולים, הם אלה שיכולים לזכות בתורה, משום שהתורה שייכת לישראל הקדושים.

נחזור לדברים הראשונים. אנחנו צריכים כל הזמן לזכור את הזכות הגדולה שיש לנו, להיות בארץ ישראל. כל יום שאנחנו נמצאים בארץ ישראל היא זכות גדולה מאוד. בייחוד אם אנחנו מבטאים חביבות מיוחדת לארץ ישראל. באמת במהלך למעלה משלושים השנים שהיינו כאן בבית אל, היו כמה וכמה פעמים שהיינו צריכים לבטא את האהבה הזאת ולהיאבק, ונאבקנו גם בשנה הקודמת. אנו עושים את כל המאמצים כדי לבסס את אחיזתנו בארץ ישראל. העולם כולו סוער ורוגש מול כל אחיזה באיזה מקום חדש בארץ ישראל. אפילו בבניית בתים בגילה יש סערה עולמית, הרי בין כה וכה יש שם כבר שכונה גדולה - אך העולם סוער ואנו צריכים להזכיר שוב ושוב שירושלים שלנו. זה אומר שהאחיזה שלנו בארץ ישראל היא מהותית. אם כל העולם מתרגש בזה זה אומר שההתחזקות שלנו בארץ ישראל היא התחזקות של הדרך שלנו שהיא שונה מדרכו, וקשה לגויים לקבל את זה.

אשרינו, שזכינו להיות בדור כזה, שגר בארץ ישראל, שבונה את ארץ ישראל, שבונה את התורה בארץ ישראל, שמתקדש בקדושה של ארץ ישראל, שמתמודד בהתמודדויות מאוד קשות. והדברים קשורים - זהו דור של ברית, דור של אינטרנט, דור של מתירנות - ומתמודדים, וברוך ה' מנצחים. אשרינו, צריך

לזכור את זה וכל היום לדעת להודות לרבוננו של עולם על הזכות הגדולה הזאת, לחיות בתקופה הזאת, במציאות הזאת, הרוח הזאת שדורות על דורות גדולים וצדיקים התפללו לזכות לכך. בזכותם ובזכות תפילתם אנחנו זכינו לכך, אשרינו שזכינו. שנזכה בעזרת ה' לממש את הפוטנציאל הגדול שיש לנו, גם בארץ ישראל, גם בעולמה של תורה, להוציא את כל הכוחות מן הכוח אל הפועל, ושנזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו.